

องค์ความรู้ เรื่อง งบการเงินกับสภกรณ์

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ ๑๕
สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์
กรมส่งเสริมสหกรณ์

คำนำ

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นการจัดการความรู้ในกระบวนการปฏิบัติงาน ตามภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริม เผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับ อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ ให้แก่สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และประชาชนทั่วไป ส่งเสริม สนับสนุน ค้ำครอง และพัฒนาระบบสหกรณ์ ให้มีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานให้เป็นไปตาม กฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ เพิ่มขีดความสามารถในด้านการบริหารจัดการดำเนินธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ สมาชิกสหกรณ์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

องค์ความรู้ “งบการเงินกับสหกรณ์” จัดทำขึ้นโดยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ของ บุคลากรในศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ ๑๔ ชัยนาท เพื่อให้ผู้สนใจได้ใช้เป็นแนวทางในการ ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสหกรณ์ให้เป็นองค์กรที่มีความมั่นคง ยั่งยืน เป็นที่พึ่งของสมาชิกสหกรณ์ได้ ทั้งด้าน เศรษฐกิจและสังคม

ผู้จัดทำหวังว่าองค์ความรู้เรื่องนี้ จะเป็นความรู้ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและผู้สนใจ ทุกท่านตามสมควร

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ ๑๔ ชัยนาท
สิงหาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
การจัดการความรู้ เรื่อง “งบการเงินกับสหกรณ์”	
ความเป็นมา	๑
การจัดการความรู้	๑
องค์ความรู้ “งบการเงินกับสหกรณ์”	๓
งบแสดงฐานะการเงิน	๔
งบก้ำไรขาดทุน	๕
การบริหารความเสี่ยง	๖
งบการเงินกับการบริหารสหกรณ์	๗
บทสรุป	๘

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพประกอบ ๑	๓
ภาพประกอบ ๒	๔
ภาพประกอบ ๓	๕
ภาพประกอบ ๔	๖
ภาพประกอบ ๕	๗
ภาพประกอบ ๖	๘

องค์ความรู้ เรื่อง “งบการเงินกับสหกรณ์”

ความเป็นมา

การดำเนินงานของสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้น โดยการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.๒๕๔๒ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๖๒) จะต้องมีการวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก โดยวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามหลักการสหกรณ์ และต้องมีกิจการร่วมกันตามประเภทของสหกรณ์ที่ขอจดทะเบียน มีสมาชิกเป็นบุคคลธรรมดาและบรรลุนิติภาวะ มีทุนซึ่งแบ่งเป็นหุ้นมูลค่าเท่าๆ กัน และสมาชิกแต่ละคนจะต้องถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งห้าของหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมดมีสมาชิกซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในข้อบังคับภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๔๓ (๗) (พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๓๓)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบริหารงานสหกรณ์จะต้องมีความเกี่ยวข้องกันระหว่างด้านเศรษฐกิจและสังคม หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นเป็นความเกี่ยวข้อง ระหว่าง “คน” กับ “เงิน” หากจะแปลความตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์ การดำเนินงานของสหกรณ์จะต้องส่งเสริมผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสังคม นั่นคือ จะต้องส่งเสริมทั้ง “ด้านการเงินและความเป็นอยู่ของสมาชิก” ในการดำเนินงานของสหกรณ์งบการเงินเป็นเครื่องมือ ที่เป็นผลลัพธ์ของการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์ ซึ่งคนส่วนใหญ่มักจะมีความรู้สึกและมองว่า ถ้างบการเงินออกมาดี (มีกำไร) สมาชิก (สังคม) จะมีความสุข (HAPPY) ไปด้วย ซึ่งนับว่าเป็นเป้าหมายหลักของการดำเนินงานที่สหกรณ์ต้องทำให้สมาชิกอยู่ดีกินดี สังคมมีสันติสุข

เพื่อให้บุคลากรของสหกรณ์รวมทั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้เห็นถึงความสำคัญของ “งบการเงิน” กับ “การดำเนินงานของสหกรณ์” ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ ๑๔ จังหวัดชัยนาท จึงจัดทำองค์ความรู้ เรื่อง “งบการเงินกับสหกรณ์” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสหกรณ์ให้เป็นองค์กรที่มีความมั่นคง ยั่งยืน เป็นที่พึงของมวลสมาชิกได้แท้จริง

การจัดการความรู้

การรวบรวมข้อมูลในการจัดทำองค์ความรู้ “งบการเงินกับสหกรณ์” เป็นการนำกระบวนการทำงานร่วมกัน โดยข้าราชการและพนักงานราชการในศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ ๑๔ จังหวัดชัยนาท โดยมีหลักคิดว่า “องค์ความรู้” เรื่องนี้จะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาระบบสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง เพิ่มความสามารถในการบริหารจัดการธุรกิจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น”มีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ทำงาน และความรู้เฉพาะตัวของบุคคลในศูนย์ฯ ๑๔ ที่เกิดจากปฏิบัติงานเกี่ยวกับ “งบการเงินของสหกรณ์” มาตลอดอายุการรับราชการเป็นเวลามากกว่า ๓๐ ปี

๒. ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่รวบรวมจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๓๓ สหกรณ์จัดตั้งขึ้นได้โดยการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้และต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิกโดยวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์ และต้อง

- (๑) มีกิจการร่วมกันตามประเภทของสหกรณ์ที่ขอจดทะเบียน
- (๒) ต้องมีสมาชิกเป็นบุคคลธรรมดาและบรรลุนิติภาวะ
- (๓) มีทุนซึ่งแบ่งเป็นมูลค่าหุ้นเท่าๆ กัน และสมาชิกแต่ละคนต้องถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด
- (๔) มีสมาชิกซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในข้อบังคับภายใต้บทบัญญัติตามมาตรา ๔๓(๗)

๒.๒ งบการเงิน หมายถึง เป็นรายงานทางบัญชีที่แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานของกิจการ การเปลี่ยนแปลงของเงินสดและส่วนของผู้ถือหุ้น ในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา เพื่อใช้ในการตัดสินใจด้านการเงิน โดยทั่วไปงบการเงินจะประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบแสดงส่วนของผู้ถือหุ้น งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงิน

ประโยชน์ของงบการเงิน

๑. ผู้บริหารของบริษัทจะใช้ข้อมูลในงบการเงินมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนปรับปรุงผลการดำเนินงานให้ดีขึ้น

๒. ธนาคารหรือสถาบันการเงินจะใช้งบการเงินในการวิเคราะห์ความเสี่ยง และความสามารถในการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยก่อนการตัดสินใจให้กู้

๓. บริษัทมหาชนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะต้องเปิดเผยงบการเงินต่อสาธารณชนทุกไตรมาส และ ทุกปีบัญชี โดยนักลงทุนจะนำข้อมูลในงบการเงินมาหาอัตราส่วนทางการเงินเพื่อวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจลงทุน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี)

๒.๓ สหกรณ์ หมายถึง คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ผู้มีสัญชาติไทย โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

๒.๔ ความเสี่ยง หมายถึง เหตุการณ์ใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อการทำงานโครงการขององค์กร ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความเสียหายหรือส่งผลให้ไม่บรรลุเป้าหมายขององค์กร เช่น การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย การเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน ภัยธรรมชาติ การทุจริต ความเสียหายของระบบสื่อสาร เป็นต้น มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์)

๑. ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง คือ ความเสี่ยงในปัจจุบันหรืออนาคตที่สหกรณ์ไม่สามารถจัดหาเงินสด เพื่อชำระภาระผูกพันเมื่อถึงกำหนด และรวมไปถึงเพื่อรองรับการขยายตัวของสินทรัพย์ (สินเชื่อ) ตามการดำเนินงาน

๒. ความเสี่ยงด้านเครดิต หรือ ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ คือ ความเสี่ยงในปัจจุบันหรือในภายหน้าที่มีต่อรายได้และส่วนของทุนสหกรณ์อันเกิดจากการที่ผู้กู้ผิดนัดชำระหนี้ตามเงื่อนไขและ/หรือข้อตกลงในสัญญา ความเสี่ยงสินเชื่อจะคงอยู่ในทุกกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนหรือการให้กู้ยืมที่คาดหวังการได้รับเงินกู้ยืมหรือเงินลงทุนกลับคืน

๓. ความเสี่ยงด้านตลาด คือ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวของอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และราคาตราสารในตลาดเงินและตลาดทุน ที่มีผลกระทบต่อรายได้และทุนของสหกรณ์

๔. ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ คือ ความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการขาดการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือขาดธรรมาภิบาลในองค์กร และขาดการควบคุมที่ดี โดยอาจเกี่ยวข้องกับกระบวนการปฏิบัติงานภายใน คน ระบบงาน หรือเหตุการณ์ภายนอก และส่งผลกระทบต่อรายได้หรือความอยู่รอดของสหกรณ์

องค์ความรู้ “งบการเงินกับสหกรณ์”

การจัดทำองค์ความรู้ เรื่องนี้ ศูนย์ฯ๑๔ ขอนำข้อมูลจากการบรรยายโครงการพัฒนากรรมการ และฝ่ายจัดการสหกรณ์ ผ่านระบบ Zoom meeting มาใช้ประกอบในการจัดองค์ความรู้ ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์

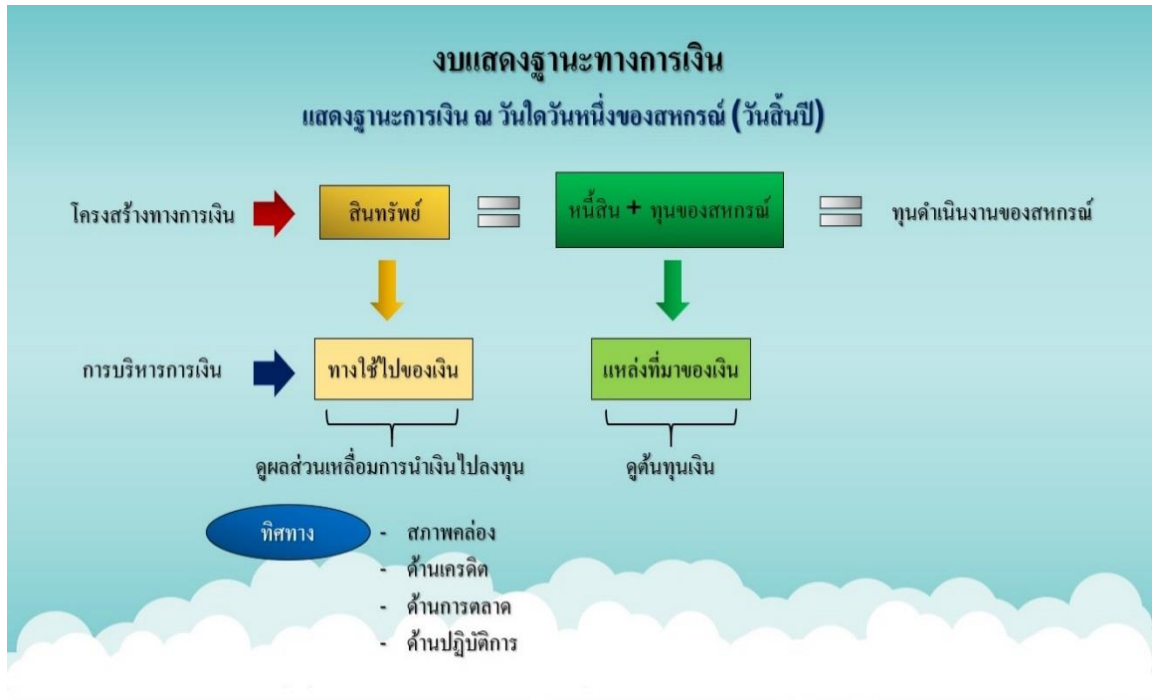
ภาพประกอบ ๑

จากภาพประกอบ ๑ เป็นการแยกให้เห็นว่าเมื่อจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสหกรณ์ การดำเนินงานจะมีความเกี่ยวข้องกันระหว่าง “คน” กับ “เงิน”

คน หมายถึง สมาชิกสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการ ผู้ตรวจสอบกิจการ ฝ่ายจัดการ และรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ธ.ก.ส และภาคเอกชน เป็นต้น ในการดำเนินงานของสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับคนในสหกรณ์ เครื่องมือที่จะต้องนำไปใช้ในการบริหารสหกรณ์ คือ อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ กฎหมายสหกรณ์ พ.ร.บ.สหกรณ์ ข้อบังคับ ระเบียบ มติที่ประชุม คำสั่ง ฯลฯ ถ้าทุกคนในสหกรณ์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้ “สหกรณ์ก็จะดี”

เงิน หมายถึง เมื่อสมาชิกสมัครใจเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ จะได้รับความรู้เรื่องอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ หลังจากนั้นจ่ายค่าหุ้นแรกเข้า ค่าธรรมเนียมแรกเข้า สหกรณ์จะมีรายรับและรายจ่ายเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ ค่านำเงินฝากธนาคาร เป็นการเริ่มต้นของการดำเนินการ และเมื่อสหกรณ์นำเงินที่มีอยู่จ่ายเงินกู้ให้แก่สมาชิก หรือรับฝากเงินจากสมาชิก ถือว่าสหกรณ์เริ่มดำเนินธุรกิจ เมื่อสิ้นเดือนสหกรณ์จะต้องจัดทำรายการบัญชีตามดุลบัญชี หรือเรียกว่า “งบทดลอง” มักทำเป็นประจำทุกเดือน และเมื่อสิ้นปีบัญชีสหกรณ์ต้องจัดทำงบการเงินประจำปี ประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน (งบดุล) งบกำไรขาดทุน จะเห็นได้ว่า การจัดทำงบทดลอง งบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุน เป็นรายการที่เกี่ยวกับการเงินที่เกิดขึ้นจริง จากการดำเนินงาน ซึ่งจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงถึงการปฏิบัติงานระหว่างคนกับการเงิน ว่าจะมีผลลัพธ์ที่ส่งผลก่อให้เกิดประโยชน์แก่มวลสมาชิกมากน้อยเพียงใด

งบแสดงฐานะการเงิน เป็นการอธิบายถึงส่วนประกอบของงบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์อย่างง่าย เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังนี้

ภาพประกอบ ๒

จากภาพประกอบ ๒ งบแสดงฐานะการเงิน คือ รายการทางบัญชีที่แสดงถึงฐานะการเงิน ณ วันใดวันหนึ่ง ส่วนใหญ่เป็นวันสิ้นทางบัญชี การนำมาใช้ในการบริหารงานสหกรณ์แบ่งเป็น ๒ ด้าน คือ

๑. โครงสร้างทางการเงิน หมายถึง จะทราบถึงโครงสร้างของทุนดำเนินงานทั้งสิ้นของสหกรณ์ว่ามีสัดส่วนมาจาก “หนี้สิน” และ “ทุนของสหกรณ์” มากน้อยเพียงใด และทราบว่า “ทุนดำเนินงานทั้งสิ้น” ของสหกรณ์ เท่ากับ สินทรัพย์ทั้งสิ้นของสหกรณ์

๒. การบริหารการเงิน จากภาพจะเห็นว่า เมื่อทราบที่มาของทุนดำเนินงานทั้งสิ้นแล้ว ในทางบริหารผู้เกี่ยวข้องจะใช้ดู “ต้นทุนเงิน” และดูสภาพคล่องควบคู่ไปด้วย เมื่อสหกรณ์มีทุนดำเนินงาน ก็นำเงินไปใช้ในการลงทุนที่อยู่ในรูปสินทรัพย์ต่าง ๆ ในการบริหารจะใช้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผลกำไร (ส่วนเหลือ) ที่นำเงินไปลงทุน

หากผู้บริหารสหกรณ์มีความเข้าใจส่วนประกอบของงบแสดงฐานะการเงิน ก็สามารถรู้ทิศทางทิศทางของสภาพคล่องทางการเงิน ทราบถึงการนำเงินไปปล่อยกู้ (เครดิต) ว่าสามารถเก็บได้มากน้อยเพียงใด สามารถนำมากำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้สอดคล้องและเหมาะสม กับอัตราของต้นทุนและภาวะเศรษฐกิจจากงบแสดงฐานะการเงิน ผู้บริหารสหกรณ์สามารถนำมาประเมินการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามกฎหมายข้อบังคับ และระเบียบที่เกี่ยวข้องได้ โดยจากรายการบัญชีแต่ละรายการ จะมีระเบียบที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการปฏิบัติอยู่ด้วยแล้ว

งบกำไร(ขาดทุน) เป็นงบที่แสดงถึงผลการดำเนินงานธุรกิจที่มีรายการบัญชี เกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ในรอบระยะเวลา ๑ ปี (รอบปีบัญชี)

ภาพประกอบ ๓

จากภาพประกอบ ๓ จะเห็นว่า สมการ คือ รายได้ลบด้วยค่าใช้จ่าย หากมีรายได้รวมสูงกว่าค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ผลการดำเนินงานของสหกรณ์จะอยู่ในรูป "กำไรสุทธิ" (ส่วนเหลือ) ในทางตรงกันข้ามหากสหกรณ์มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ผลการดำเนินงานจะอยู่ในรูป "ขาดทุนสุทธิ" (ส่วนเหลือติดลบ)

เพื่อให้มีความเข้าใจง่ายขึ้น แยกอธิบายสมการได้ ดังนี้

รายได้ คือ ผลตอบแทนจากการนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์

ค่าใช้จ่าย คือ ต้นทุนของเงินที่นำไปลงทุนในสินทรัพย์

กำไร(ขาดทุน)สุทธิ คือ ผลลัพธ์ของการบริหารจัดการเงิน

การบริหารความเสี่ยง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของงบแสดงฐานะการเงินได้ง่ายขึ้น และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้น หรือเรียกว่า “ความเสี่ยง” ในที่นี้จะขอใช้ความเสี่ยง ๔ ด้าน ได้แก่ ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ความเสี่ยงด้านเครดิต ความเสี่ยงด้านการตลาด และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ

ภาพประกอบ ๔

จากภาพประกอบ ๔ สรุปได้ดังนี้

ด้านสภาพคล่อง เป็นการใช้อ้างอิงในการบริหารสภาพคล่องของสหกรณ์อย่างง่าย ควรดูความสัมพันธ์ระหว่าง “สินทรัพย์หมุนเวียน” กับ “หนี้สินหมุนเวียน” กล่าวคือ “สินทรัพย์หมุนเวียน” คือ รายการบัญชีที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็วในระยะเวลา ๑ ปี “หนี้สินหมุนเวียน” คือ รายการบัญชีที่สหกรณ์มีภาระต้องจ่ายเงินชำระเจ้าหนี้ภายใน ๑ ปี *ดังนั้น* สภาพคล่องทางการเงินจึงขึ้นอยู่กับบริหารจัดการรายการบัญชีทั้ง ๒ ด้าน ให้เหมาะสม เพื่อให้สหกรณ์มีเงินเพียงพอในการดำเนินงาน หรือไม่ขาดสภาพคล่อง สามารถชำระหนี้ระยะสั้นได้ตามกำหนด

ด้านเครดิต การบริหารความเสี่ยงด้านเครดิต หมายถึง ความสามารถในการเปลี่ยนสินทรัพย์หมุนเวียนในบัญชีต่าง ๆ กลับมาเป็นเงินสดภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยปกติในระยะเวลา ๑ ปี เช่น การเก็บหนี้จากสมาชิกได้ตามกำหนด การเก็บดอกเบี้ยค้างภายใน ๑ ปี การเก็บหนี้จากลูกหนี้การค้าได้ภายในกำหนด มีรอบหมุนของสินค้าได้เร็ว เป็นต้น

ด้านการตลาด การบริหารความเสี่ยงด้านการตลาดจะเกี่ยวข้องกับการผลตอบแทนที่ได้รับจากการนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนและสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน หรือ การบริหารเกี่ยวกับส่วนเหลือระหว่าง “ผลตอบแทน” กับ “ต้นทุนเงิน” เช่น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ อัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก การกำหนดราคาสินค้า การกำหนดระยะเวลาในการให้เครดิตสินค้า เป็นต้น

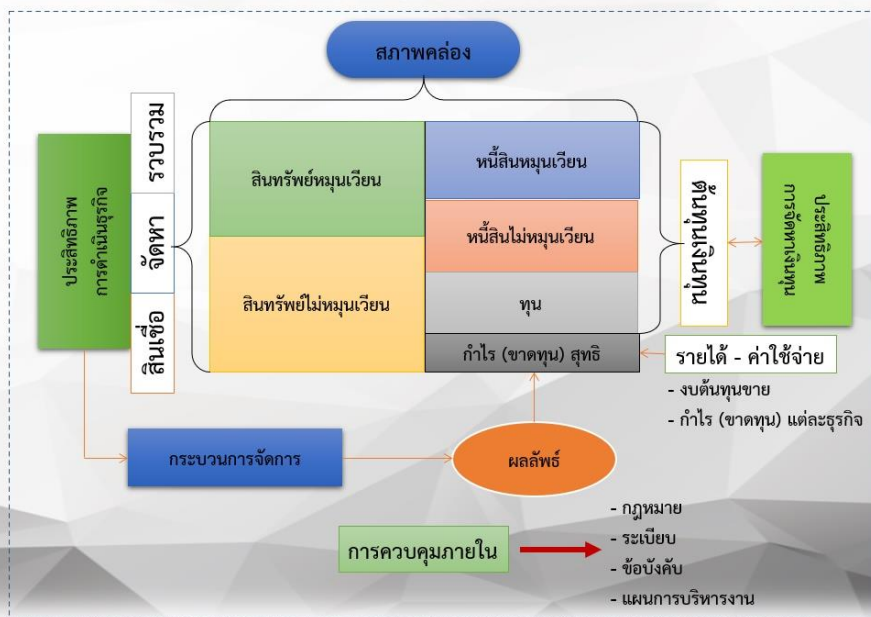
การบริหารความเสี่ยงด้านการตลาด สหกรณ์สามารถใช้ข้อมูล จากรายละเอียดกำไร(ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจ ที่แสดงอยู่ในรายละเอียดประกอบงบกำไรขาดทุนของสหกรณ์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการบริหาร ด้านการตลาดให้แต่ละธุรกิจมีผลการดำเนินธุรกิจที่มีความคุ้มค่า และมีรายได้ในแต่ละธุรกิจที่เพียงพอกับ ค่าใช้จ่าย และหากสหกรณ์ประสบปัญหาหารายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย สหกรณ์สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการ วางแผนพัฒนาสหกรณ์ได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านการปฏิบัติการ ในการดำเนินงานของสหกรณ์การบริหารด้านการปฏิบัติการณ์นับว่าเป็นเรื่อง สำคัญมาก เนื่องจากการดำเนินงานรูปแบบสหกรณ์ มีความแตกต่างจากธุรกิจอื่น คือ เจ้าของสหกรณ์จะต้อง เป็นผู้ให้บริการในธุรกิจที่สหกรณ์ดำเนินการ ดังนั้น ในการบริหารสหกรณ์นอกจากจะต้องดำเนินกิจกรรมให้ เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของสหกรณ์แล้ว สหกรณ์จะต้องบริหารโดยนำ อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ มาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานด้วย

การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ สามารถนำข้อมูลจาก “งบแสดงฐานะการเงิน” และ “งบกำไรขาดทุน” มาใช้ในการทำแผนงานประจำปี ใช้ในการติดตามประเมินผลระหว่างปี เช่น ความเป็นไปได้ ของแผนงาน การปฏิบัติงานไม่ได้ตามแผน การไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย เป็นต้น

งบการเงินกับการบริหารสหกรณ์ ในปัจจุบันการดำเนินงานของสหกรณ์ มีสหกรณ์หลายแห่งที่ จัดตั้งมาหลายสิบปี ทำให้สหกรณ์เป็นองค์กรที่มีทั้งคน และเงิน จำนวนมาก ผู้บริหารสหกรณ์ สมาชิกและ ผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับ “เงิน” มาบริหารควบคู่กับการบริหาร “คน”

งบการเงินกับการบริหารสหกรณ์

ภาพประกอบ ๕

ภาพประกอบ ๕ เป็นการนำองค์ประกอบของงบการเงินแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน และ งบต้นทุนขาย มาแยกให้เห็นภาพการใช้ข้อมูลในการบริหารให้ง่ายขึ้น ดังนี้

สภาพคล่อง คือ การบริหาร “สินทรัพย์หมุนเวียน” กับ “หนี้สินหมุนเวียน” ให้สอดคล้องกัน เพื่อป้องกันการขาดเงินสด มาใช้จ่ายในสหกรณ์ เช่น การชำระหนี้ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

การบริหารต้นทุน คือ การบริหาร “การจัดหาเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำ” โดยใช้ข้อมูล “หนี้สิน” และ “ทุนของสหกรณ์” มาเป็นข้อมูลในการจัดหารัดส่วนต้นทุนเงิน รวมทั้งทำให้ทราบถึงรอบหมุนของเงิน เช่น เงินรับฝากจากสมาชิก (ออมทรัพย์) สหกรณ์จะต้องสำรองไว้เพื่อดำรงสภาพคล่องตามกฎกระทรวงกำหนด กรณีเป็นเงินกู้ระยะสั้น มีรอบใช้เงินทุนได้ ๑ ปี สหกรณ์จะต้องเตรียมหาเงินชำระหนี้ภายใน ๑ ปี กรณีเป็นทุนเรือนหุ้น เป็นเงินทุนระยะยาวการจ่ายคืนที่ช้าที่สุด จะจ่ายคืนเมื่อสมาชิกลาออก สหกรณ์สามารถนำเงินไปลงทุนระยะยาวได้

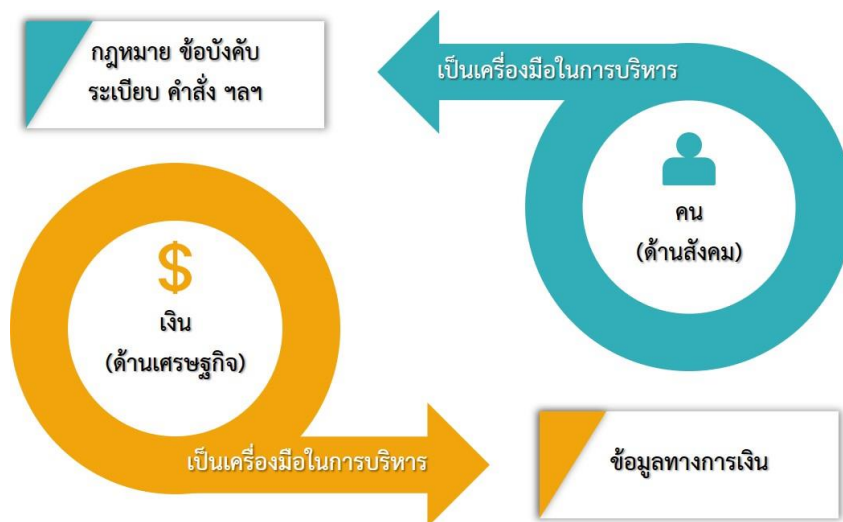
ประสิทธิภาพการดำเนินงานธุรกิจ คือ การนำ “สินทรัพย์ทั้งสิ้นของสหกรณ์” ไปหารายได้ โดยข้อมูลจาก รายละเอียด “กำไร(ขาดทุน)” เฉพาะธุรกิจ

ผลลัพธ์ของการบริหารเงิน คือ การนำรายได้มาหักกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน การบริหารจะต้องควบคุมรายได้ให้เพียงพอ สามารถคุ้มครองค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (ต้นทุนทั้งสิ้น) โดยใช้ข้อมูลจากงบกำไรขาดทุน งบต้นทุนขาย และข้อมูลจากหมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นต้น

ในการบริหารการเงินของสหกรณ์ ถ้าจะให้ผลดีมีประสิทธิภาพประสิทธิผล สหกรณ์ควรมีการควบคุมภายในที่ดี มีกระบวนการในการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำแนะนำต่าง ๆ ที่ถูกต้อง มีการนำแผนงานมาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ จะทำให้ผลการดำเนินงานเป็นผลดีแก่บรรดาเจ้าของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์

บทสรุป

ในการจัดทำองค์ความรู้ งบการเงินกับสหกรณ์ ผู้จัดทำเห็นว่า การบริหารงานสหกรณ์ สหกรณ์จะต้องบริหารทั้ง ๒ ด้าน ควบคู่กัน โดยให้เกิดผลดีทั้ง ๒ ด้าน คือ “ด้านเศรษฐกิจ” และ “ด้านสังคม” โดยมีเครื่องมือในการปฏิบัติที่มีอยู่แล้ว เช่น

ภาพประกอบ ๖

ทั้งนี้ หากสหกรณ์มีการนำหลักวิชาการอื่นมาใช้ในการบริหารงานร่วมด้วย เช่น หลักธรรมาภิบาล หลักการควบคุมภายในที่ดี หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะทำให้สหกรณ์เป็นองค์กรที่เป็นที่พึงของบรรดา “สมาชิก” ได้ เป็นอย่างดี หรือที่เรียกว่า “ถ้าสหกรณ์มีฐานะดี คนในสหกรณ์จะมีความสุข” หรือ “คนดี เงินก็ดี”